



Series I

Vol. VIII, No. 1

March 1982

ՀԱՅ

ԴՐԱՄԱԳԻՏԱԿԱՆ

ՀԱՆԴԷՍ

ARMENIAN

NUMISMATIC

JOURNAL

# ՀԱՅ ԴՐԱՄԱԳԻՏԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

## ARMENIAN NUMISMATIC SOCIETY

8511 BEVERLY PARK PL., PICO RIVERA, CALIF. 90660, USA

ARMENIAN NUMISMATIC JOURNAL Ser. I, Vol. VIII, No. 1 March 1982

### GUEST EDITORIAL

With this volume, the Journal of the Armenian Numismatic Society enters its eighth year of publication. This may not seem to be a great accomplishment when compared to American and European publications, but to Armenian scholarship it is a milestone.

As a nation, Armenia is witnessing a true renaissance. One evidence is the appearance of this journal. Until fairly recently, Armenian scholarship was largely the result of efforts on the part of non-Armenian scholars. No longer. Today, most of our scholarly works are being published in Armenia, in the Armenian language. And in the diaspora, Armenians are making major contributions in the field of Armenian studies.

Also encouraging is the improvement in the quality of scholarship. We now have highly educated, interested students in Armenia, Europe and America, who are beginning to produce works of high caliber of scholarship, works that should place Armenia's contribution to civilization in its proper perspective.

Witness the fact that we already have a number of Armenian University Students associations, legal and medical associations, and even an Armenian Rug Society. Several Armenian museums will be established in the near future, dedicated to the preservation and study of our past. These museums will provide our coming generations with a much-needed pride and joy in their roots.

Together with the museums, an Armenian research library will create the necessary atmosphere for scholarly studies.

All this is coming, and the Armenian Numismatic Society with its publications can be justly proud for setting the pace.

Paul Z. Bedoukian, Ph. D.

---

ARMENIAN NUMISMATIC JOURNAL is the quarterly publication of Armenian Numismatic Society, an educational, non-profit organization. Editor, Y. T. Nercessian, 8511 Beverly Park Place, Pico Rivera, Calif. 90660, U.S.A. Associate Editor, W. Gewenian. Non-member subscription \$6.00 per year. Single copies \$2.00. Back issues available.

EXCERPTS FROM THE LETTERS RECEIVED ON PUBLICATION OF THE  
SIBILIAN VOLUME

First of all let me congratulate you on the splendid job done on the Sibilian volume. It has a lot of interesting material and is certainly a unique "Haigagan" publication. Bravo and congratulations....

Paul Z. Bedoukian  
Wilton, Conn.

Получил том, посвященный Сибилиани который, как я и ожидал, оказался очень интересным....

I. Dobrovolsky  
Leningrad, Russia

I received the Sibilian volume etc... Congratulations. A long and tedious job, well done!

Jack Guevrekian  
Manhasset, N. Y.

Congratulations on a fine publication which must have been a lot of work.

Nick Jamgochian  
Glendale, California

...The volume looks very nice. You are aware of its problems so I need not say them. Some of the plates look a bit light and don't have much contrast. But on the whole the volume is great. The offprints are very good. I would have liked on the inside cover, above contents, to have the title of the volume from which the offprint comes, the editors' names and the date and place of publication. I am just photocopying the title page and inserting it in the offprints before I send them around....

Dickran Kouymjian  
Fresno, California

...The contents of the volume is well arranged and impressive and your membership should be well satisfied with its publication in honour of Fr. Sibilian. Your work as editor, and the achievements of its publication after so many delays must bring you much pleasure. I, for one am grateful for the way in which you handled my manuscript with the 'last-minute' addendum, and the inclusions of the Armenian legends etc., which made it more professional, thank you....

Kenneth M. MacKenzie  
Tenafly, New Jersey

The volume arrived, looking really beautiful! I wanted just to write a few lines to offer my best congratulations, it's something you can be truly pleased to have done. The contents

are most interesting, and will surely stimulate all who read the book. Well done!

Thank you also for your care over the offprints, which look first class, completely professional in appearance...

...The only trouble is, people will now want you to do another beautiful volume.

If I may tease you a little, just to prevent you from becoming totally self-satisfied, one proof-correction which escaped your eye was on page 9, where the heading should read "Foreword" !! I always spot howlers in volumes I have edited, the day after publication, it's amazing how they get by.

Michael Metcalf  
Ashmolean Museum  
Oxford, England

...It is an impressive publication of which you should be very proud. We do not usually review issues of periodicals however since this is a special case I plan to write a short paragraph on the issue for the library page in The Numismatist.

Nancy W. Green, Librarian  
American Numismatic Association  
Colorado Springs, Colorado

My dear Kouymjian,

I was greatly interested in your paper on the iconography of the coronation trams of Levon I, which I have only just seen. It is something I have known about for a long time, and I have been amazed that nobody had spotted it before. Two years ago I took some of the coins to Sirarpie Der Nersessian, to make sure that I was not deceiving myself, but I had already gone into print, in my Monnaies du Moyen Age, with a description of the coin in which I had identified the figure as the Virgin. So I was very glad to read your article. It allowed me to tear up some notes I had begun to make on the representation of the Virgin in late medieval Armenian MS illuminations.

T. R. Volk, of the Fitzwilliam Museum here, wrote on 23 October last to the Secretary of the Armenian Numismatic Society to enquire about subscribing to the journal. Since presumably you have contacts with the secretary, would you please stimulate him into replying to Mr. Volk's letter.

With all good wishes for 1982.

Yours sincerely,  
Philip Grierson  
Cambridge, England

We would like to express our thanks to Prof. Dickran Kouymjian for allowing us to publish the above letter. Editor.

ՀԱՏՈՒԱԾՆԵՐ ՍԻՊԻԼՆԱՆԻ ՀԱՏՈՐԻՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՄԱՆ ԱՌԹԻՒ ՍՏԱՑՈՒԱԾ  
ՆԱՄԱԿՆԵՐԷՆ

Ստացայ յուշամատենը նուիրուած Սիպիլեանի յիշատակին: Շատ  
գեղեցիկ է եղել ընդհանուր առմամբ. շնորհակտութիւններ:....

Մեսրոպը Աբգարեանց

Սան ֆրանսիսկո, Քալիֆորնիա

Երկու օր առաջ հասաւ կապարակերպ ծրարդ որ դրկած էիք Աբգար-  
հօր անունով: Շնորհակտութիւններ թէ՛ իմ եւ թէ Աբգարի կողմէ:  
Շնորհակտութիւն յատկապէս գուրգուրոտ սիրոյդ, որ կոկիկ մը ծրարած  
էիր ամէն բան ըստ օրինի, եւ մաքուր հասաւ մեր ձեռքը: Ու միասին  
խորհրդածեցինք, թէ սա մին մինակ մարդը, գլուխ անցած՝ հսկայ հաս-  
տատութեան մը գործը ըրած է, որովհետեւ դիւրին բան չէ նման հատոր  
մը հրատարակելը: Զեմ կարծեր որ նիւթական շահ մը ունեցած ըլլաս  
(եթէ վնասած չէս՝ մեծ բան է), սակայն հատորը ձեռքը առնողը կը-  
նայ պարծանքով ցոյց տալ իր մերձաւորին, որովհետեւ ամէն կերպով  
ներկայանալի է, պարունակութիւնը ճիշդ, իսկ Սիպիլեանը անմահացնելու  
գաղափարը՝ գաղափարը յղացողին մեծագոյն փառքը պիտի համարուի յա-  
ջորդ սերունդներուն: Ապրիս, եւ հազար ապրիս, յոգնութիւնդ պարապ  
չէ, հայ ազգին արժանաւոր գաւակն է. վարձքդ՝ անթառամ պսակն է ի  
յերկիսն:

Բան մը պիտի ըսեմ՝ բայց պիտի չնեղանաս, խօսք կու տա՞ս:

Դրկած էիր երկու օրինակ, որոնցմէ մին արաբական շարուածք  
ունէր, ոչ քո յանձանքով՝ այլ տպարանի գործաւորներու անգիտու-  
թեամբ, զի գիրքին ձախէն սոսիւնձ դնելու տեղ՝ աջէն քսած են, այնպէս  
որ վերջին էջը կը կրէր էջ 1, ապա 2... ըստ արաբական գիրքերուն:  
Սակայն չըլլայ որ քունդ փախցնես, տպարան ունինք... աջէն կը սոսին-  
ձենք, ձախէն կ'իջնէ կտրելու գործիքը, եւ ահա ամենայն ինչ կա-  
տարեալ է:

Իսկ անունս (էջ 5) սխալ տպուելիւ՝ չտեսայ, քու աշուկներդ  
շատ սուր են, կ'երեւի...: Ժամանակին երբ փոքր էինք՝ երգ մը  
կ'երգէինք. սուտ բան է քուրիկ, դու մի՛ հաւատար, դու խաղդ  
խաղայ, ջան կիլիմ ասա: Սիրտ մի՛ կոտորիր...: Կարծեմ Անուշ օրե-  
րայէն է: Դու ալ պարապ բանի սիրտդ մի՛ նեղեր... սիրտ նեղացնելիք  
բաւական բան կայ արդէն, ատոնք բաւական են: Զէ՞:

Վաղը կը մեկնիմ աշակերտօքս հանդերձ՝ Հոռմ, ուսումնական  
տարին հոն մնալու հի:....

Հ. Սահակ Վրդ. Ժեմճեմեան

Ս. Ղազար, Վենետիկ

Շնորհակտութեամբ կ'արձանագրեմ Ձեր առաքման ստացումը մեր  
մատենադարանին համար:

Գեղեցիկ, մաքուր ու խնամքով պատրաստուած:

Կը մաղթեմ Ձեզի երկար աշխատելու կորով:

Անկեղծ յարգանքներով Ձեզ եւ Ձեր ընտանիքին աղօթարար՝

Հ. Գրիգորիս Վրդ. Սանեան

Ընդհանուր Աբգայ

Վիեննական Միլիթարեան Միաբանութեան



Օրերս ստացայ Ձեր 14-Ը-1981 թ. նամակը եւ շատ ուրախ եմ, որ աւարտել էք այնքան ջանքեր պահանջող, սակայն նուիրական մէկ ամբողջական գործ ի յիշատակ հայ դրամագիտութեան երախտաւորի՝ Կղեմէս Սիպիլեանի: Շատ ապրէք եւ միշտ այդքան եռանդով ու երջանիկ մնաք ընտանեօք:...

Նոորակալութեամբ յայտնում եմ, որ Հոկտեմբերի վերջին օրերին ստացայ Ձեր ուղարկած Հայ Իրամագիտական Հանդէսի բացառիկը՝ նուիրուած Կղեմէս Կրդ. Սիպիլեանի մահուան 100-ամեակին: Դործը յաջողութեամբ կատարուած է եւ լաւագոյն մաղթանքներով շնորհաւորում եմ Ձեզ փայլուն աշխատութեան համար: Նոորակալութիւններս հաղորդէք խնդրեմ Տիգրան Գուլումճեանին, որ այնքան շնորհալի եղաւ ու մնաց այս առիթով ի նպաստ հայ դրամագիտութեան զարգացման:

Ստացայ ինձ ուղարկուած բոլոր առանձնատիպերը եւ ամբողջովին բաժանուեցին ըստ արժանւոյն:...

Նոորակալութիւններս հաղորդէք նաեւ Ձեր ազնիւ տիկնոջը՝ Անահիտ Ներսէսեանին ու զաւակներուդ, որոնք Ձեր նպատակի հետ օգտակար եղած են:

Նամակս ուշացաւ, որովհետեւ գործով մեկնել էի Վիեննա, միջազգային ԺՋ քիւզանդագիտական կոնգրեսի աշխատանքներին մասնակցելու: Ձեկուցմանս թեզերը տպուել են նաեւ եւ հաւանաբար Ձեզ արդէն հասած կը լինեն:

Բախտ ունացայ լինելու Միլիթարեան Թանգարանում եւ դրամագէտ Սեբուկեանի առաջնորդութեամբ ծանօթացայ դրամագիտական նիւթերի առանձին շարքերին: Ժամանակը շատ քիչ էր եւ աւելի խորը, տպաւորութիւնները կապուած մնացին այն սրտառուչ վերաբերմունքներին, որ ես ստացայ Միլիթարեան ընտանիքից:

Կոնգրեսի աշխատանքները մեծապէս նպաստաւոր էին եւ յուսով եմ, որ առաջիկայում այն կը հրատարակուի հայ-քիւզանդական կապերի վերաբերող աշխատանքներում:

...Հայ Իրամագիտական Հանդէսի ծնունդը եւ նրա եօթնամեայ յաջողակ ընթացքը, որի պսակը կազմեց Սիպիլեանի մահուան հարիւրամեակի բացառիկը, էապէս Ձեր ջանքերի պտուղն է եւ նրանց՝ ովքեր կազմակերպուած են նուիրելու իրենց գիտելիքները տակաւին անմշակ հարցերի քննութեանը: Առջեւում դժուարութիւններ կան, սակայն լիայոյսելու ոգով նոր յաջողութիւններ եմ մաղթում այդ կարեւոր ասպարէզին:

Աշխատում եմ Անի քաղաքի դրամագիտական նիւթերի քննութեան եւ դրանք Հայաստանի դրամագիտական զանձերի յաջորդական հատորներին ծառայեցնելու նպատակով:

...Ուրախ եմ որ լոյս է տեսել նաեւ Պտուկեանի Իրամագիտական աշխատանքներու ժողովածուն: Հաւանաբար առաջիկայում կը ստանանք, ինչպէս նաեւ զրախօսականներ Հայ Իրամագիտական Հանդէսի միջոցաւ հրապարակուած յօդուածների վերաբերող, որոնք նոյնպէս սպասելի են:

Ձեր մատենագիտական խնդիրներով բարեխղճօրէն աշխատում է հանրային գրադարանի մատենագիր Սպարտակ Ղազարեանը, որը յաճախ դիմում է նուաստիս պարզաբանելու առանձին հարցեր: Իրողութիւն է, որ երբեմն բուն աշխատողները մնում են անտեսանելի, մինչդեռ դրանք են գործը տեղից շարժող: Այդպէս եղաւ դրամագիտական ցուցահանդէսի կազմակերպման խնդրում: Ի՞նչ որ իմացաւ թէ ով էր նրա հեղինակը: Շատ շնորհակալ եմ, որ ուղարկել էք Արշամի 2 անտիպ դրամների հրապարակուած լուսանկարները: Սրբ ստանամ անմիջապէս կը հաղորդեմ:

Լաւագոյն ողջոյններով եւ խորին յարգանք,

Միշտ Ձերդ՝

Խ. Ա. Սուշեղեան  
Սրբւան

Ստացայ հայ դրամագիտության հիմնադիր՝ Կ. Սիպիլեանի մահուան 100-ամեակին նուիրուած բացառիկ ժողովածուն, որին սպասում էինք մի քանի տարի: Յիրաւի շնորհակալ եւ անգնահատելի գործ է այն, երախտագիտութեան իւրովի արտայայտութեան: Ընդունեցէք իմ շնորհաւորանքը ոչ միայն, որպէս հեղինակներից մէկի, այլ ընդանրապէս, իբրեւ հայ դրամագիտութեան եւ «Հայ Դրամագիտական Ընկերակցութեան» նուաճում: Եւ այստեղ ցանկանում եմ նշել Ձեր անգնահատելի դերը սիրելի քարեկամ Եղիա, որ անմնացորդ նուիրաբերում էք հայ դրամագիտութեանը:

Կ. Սիպիլեանը այն գիտնական-դրամագէտներից է, որ թողել է համեմատաբար ոչ մեծ գիտական ժառանգութիւն, սակայն նրա Դասաւորութիւնն Խուրենեան դրամոցը յիրաւի կոթողային աշխատութիւնը, հնարաւորութիւն է ընծենում նրա հեղինակին կոչել «հայ դրամագիտութեան հիմնադիր»: Կ. Սիպիլեանի անունը մշտապէս յիշուում է Կիլիկեան դրամների ուսումնասիրման առիթով, սակայն այս ժողովածուն էլ աւելի է խտացնում մեր ուշադրութիւնը հայ մշակոյթի երանելիներէրից մէկի՝ Սիպիլեանի վրայ, արժանացնելով նրան երախտագիտութեան իւրօրինակ պատուի:

Ուշադրութեամբ կարդացի յօդուածները, նիւթերի մեծ մասը նորութիւններ են, որոնք գիտական շրջանառութեան մէջ մտցուած են առաջին անգամ: Ստադիր եմ գրախօսական գրել բացառիկի վերաբերեալ մեր ամսագրերից մէկում հրատարակելու համար, այդ պատճառով չեմ գրում մանրամասների մասին:

Կարծում եմ Հայ Դրամագիտական Հանդէսը հետագայում նոյնպէս կը ստպարէ բացառիկ հանդէսներ տարբեր տարեւիցների առիթով, դարձնելով այդ գեղեցիկ նախաձեռնութիւնը աւանդոյթ:

Շնորհակալութիւն ժողովածուի հրատարակման նախաձեռնողներին, խմբագիրներին, հեղինակներին, որոնց շնորհիւ ստեղծուեց այս հետաքրքիր մնայուն ժողովածուն:

Ձերդ՝ Հենրի Սարգսեան  
Երեւան

ESSAYS ON ARMENIAN NUMISMATICS IN MEMORY OF FATHER CLEMENT SIBILIAN ON THE CENTENNIAL OF HIS DEATH is reviewed by the following:

NERCESSIAN, Y. T. Armenian Observer, Vol. XI (19 October 1981), No. 37, pp. 2, 6; Armenian Reporter, Vol. XIV (30 July 1981), No. 39, pp. 4, 6; Asbarez, Vol. LXXIII (Thursday, 16 July 1981), No. 6409, p. 6, in Armenian; Asbarez, Weekly English Language Edition, Vol. LXXIII (Saturday, 19 July 1981), No. 6411, p. 15; Nor Gyank, Vol. III (30 July 1981), No. 31, p. 18; Nor Gyank, Vol. III (6 August 1981), No. 32, pp. 8-9, in Armenian under the title of "A Notable Volume on Armenian Numismatics;" Nor Or, Vol. LIX (18 August 1981), No. 58, p. 6, in Armenian; NI Bulletin, Vol. XVI (January 1982), No. 1, p. 29.

KOUYMJIAN, Dickran. Hye Sharzhoom, Vol. IV (December 1981), Nos. 1 & 2, p. 15.

KHACH'ERIAN, L. G. Nor Or, Vol. LIX (25 August 1981), No. 60, pp. 3, 6, in Armenian under the title of "A Valuable Armenian Numismatic Publication."



Տոքթ. Զարեն Պտուկեանի Դրամագիտական աշխատանքներու ժողովածուն - Selecteed Numismatic Studies of Paul Z. Bedoukian. Los Angeles: Armenian Numismatic Society, Special Publication, No. 1, 1981, xxxvi, 570 pp. (206 pages in Armenian with English summaries, the rest in English), illus., 72 pls.

Հրատարակութիւնը ժողովածոյ մըն է Զարեն Պտուկեանի քառասունեօթ աշխատութիւններու (մեծամասնութեամբ Արտաշէսեան հարստութեան եւ Կիլիկեան Հայաստանի վերաբերեալ) լոյս տեսած Ամերիկեան Դրամագիտական Ընկերակցութեան Museum Notesի, Հանդէս Ամսօրեայի, Հայաստանի Կոչնակի, Revue des Etudes Arméniennessի, Հայկազեան Հայագիտական Հանդէսի, Armeniacah, Near Eastern Iconography, Epigraphy and Historyի, Բազմավէպի, Հայ Դրամագիտական Հանդէսի եւ Սիօնի մէջ, որոնք միշտ մատչելի չեն: Այս մասնաւոր հրատարակութիւնը կը տրամադրէ մենագրութիւնը բոլոր դրամահաւաքներուն, քանասէրներուն եւ դրամագիտութեամբ հետաքրքրուող համայնքին:

The publication is a collective volume of the forty-seven essays (mostly on the coins of the Artaxiad dynasty and Cilician Armenia) of Paul Z. Bedoukian published in the American Numismatic Society Museum Notes, Handes Amsorya, Gochnag, Revue des Etudes Arménienness, Haigazian Armenological Review, Armeniacah, Near Eastern Iconography, Epigraphy and History, Bazmavep, Armenian Numismatic Journal, and Sion, which are not always readily accessible. This special publication makes the monograph available to the collector, the student, and the scholar of the numismatic community.

Հեղինակի վաղագոյն յօդուածը լոյս տեսած է Museum Notesի մէջ 1952 թ., ուր քննարկուած է Կորիկէ Կիւրապաղատի պղինձէ մի դրամը: Այլ յօդուածներ, նման "Դասաւորութիւն Հայաստանի Արտաշէսեան հարստութեան դրամներուն" եւ "Միջնադարեան հայ դրամներ" (երկուքն ալ անգլերէնով, վերջինը՝ մեծամասնութեամբ Կիլիկեան Հայաստանի դրամներու մասին), վաղուց սպառած են: Իր առաջին ու մեծագոյն գիրքը, Կիլիկեան Հայաստանի դրամները (անգլերէնով) հրատարակուած Ամերիկեան Դրամագիտական Ընկերակցութեան կողմէ 1962 թ. եւ իր վերջին գիրքը, Հայաստանի Արտաշէսեան հարստութեան դրամները (անգլերէնով), հրատարակուած Արքայական Ընկերակցութեան կողմէ 1978 թ., վերածուած են հայ

The earliest of the article of the author appeared in Museum Notes, in 1952, where a copper coin of Kiurke Curopalatus is discussed. Some other articles like "A Classification of the Coins of the Artaxiad Dynasty of Armenia," and "Medieval Armenian Coins" (mostly on the coins of Cilician Armenia), have been out of print for a long time. His first major book, the Coinage of Cilician Armenia, published by the American Numismatic Society in 1962, and his latest book, the Coinage of the Artaxiad Dynasty of Armenia, published by the Royal Numismatic Society in 1978, have become standard reference works.



դրամները վերագրելու տեղեկատու աղբիւրներու:

Ներկայ հատորով Հայ Դրամագիտական Ընկերակցութիւնը յարգանք կը մատուցանէ համաշխարհային մակարդակով ծանցուած հայ դրամագետի մը որ երեսուն տարի անխոնջ կերպով սպասարկեց հայ դրամագիտութեան: Հայաստանի դրամներուն վերաբերեալ իր դասախօսութիւնները, ցուցահանդէսները, յօդուածներն ու գրքերը անուղղակիօրէն հաւոյցէն փրկեցին հազարաւոր հայ դրամներ եւ քարծրացուցին գիրքնք միջազգային գնահատումի: Մտուկեան իրաւացիօրէն կրնայ կոչուիլ հայ դրամագիտութեան ծարտարապետը ինչպէս Հ. Ս. Սերուկեան կը գրէ իր նամակին մէջ (տես էջ xxxv): Ապագայ դարերու քննադատ, իր աշխատութիւնները պիտի փնտռուին եւ իր համբաւը պիտի փայլի դրամագիտական համաստեղութեան մէջ պայծառ աստղի մը նման: Դրամագիտական աշխատանքներու ժողովածուն սահմանուած է վերածուելու աղբիւրագիտական գրքի մը հայ դրամագիտութեան սիրահարին եւ քննասէրին համար:

Ն. Թ. Ներսէսեան

The Selected Numismatic Studies volume is reviewed by the following:

NERCESSIAN, Y. T. Armenian Observer, Vol. XI (25 November 1981), No. 49, p. 2; Asbarez, Vol. LXXIII (Monday, 2 November 1981), No. 6676, p. 5. In Armenian; Asbarez, English Language Edition, Vol. LXXIII (21 November 1981), No. 6689, p. 14; Baïkar, Vol. LIX (Tuesday, 17 November 1981), No. 178 (22,254), p. 3. In Armenian; Nor Gyank, Vol. III (12 November 1981), No. 46, p. 20; NI Bulletin, Vol. XVI (January 1982), No. 1, pp. 28-29. World Coin News, Vol. IX (16 February 1982), No. 7, p. 33.

DICKRAN, Kouymjian. Hye Sharzhoom, Vol. IV (December 1981), Nos. 1 & 2, p. 15.

With the present volume the Armenian Numismatic Society pays a tribute to a universally respected Armenian numismatist who for thirty years worked untiringly for Armenian numismatics. His lectures, exhibits, articles, and books on the coinage of Armenia are indirectly responsible for saving thousands of coins from being melted for their silver content and gaining international recognition. Bedoukian truly can be called the Architect of Armenian numismatics as Fr. Au. Sekoulian states in his letter (see page xxxv). Centuries later, his works will be sought and his fame will shine like a bright star in the galaxy of numismatics. The Selected Numismatic Studies, is destined to become the standard source for the student and the scholar of Armenian numismatics.

Y. T. Nercessian

## ARMENIAN NUMISMATIC LITERATURE

ARMENIAN OBSERVER. Medals Struck by Royal Mint to Commemorate Catholicos Vazken's 25th Anniversary of Enthronement. Armenian Observer, Vol. XI (17 June 1981), No. 28, pp. 1, 7.

Յայտարարուած է Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Վազգէն Ա-ի զահակալութեան 25րդ տարեդարձի տօնակատարութեան ոսկիէ եւ արծաթէ մեդալներու վաճառքը:

The sale of gold and silver medals, commemorating the 25th anniversary of the enthronement of His Holiness Vasken I, is announced. YTN

ARMENIAN OBSERVER. New Finds in Artashat. Armenian Observer, Vol. XI (2 September 1981), No. 39, p. 2.

Արտաշատի յայտնաբերումներու նկարագրութեան առթիւ յիշուած է թէ դրամները ամենէն կարեւոր յայտնաբերումն են: Սեփագոյն յայտնաբերուից Տիգրան Սեփի դրամներու հաւաքածոյ մըն է կոխուած Արտաշատի, Տիգրանակերտի եւ Անտիոքի մէջ: Ինչպէս նաեւ ինը երկիրներու դրամները (Սուրիա, Պարթեւաստան, Փիւնիկիա, Հռոմ, Յունաստան եւ ուրիշներ) գտնուած են:

While describing the finds, mention is made that the coins are the most important find in Artaxata. The biggest find is a collection of coins of Tigranes the Great struck in Artaxata, Tigranocerta, and Antioch. Also, the coins of nine countries (Syria, Parthia, Phoenicia, Rome, Greece, and others) were found. YTN

ASBARES. Erewani getnughiin nuiruats hushametal [A Commemorative Medal Dedicated to the Subway of Yerevan] - Երեւանի գետնուղիին նուիրուած յուշամետալ. Asbarez, Vol. LXXIII (Friday, 1 May 1981), No. 6356, p. 3. In Armenian.

Երեւանի գետնուղիին զործարկման առթիւ հրապարակ հանուած է յուշամեդալ մը, կերտուած Աշոտ Ադամյանի կողմէ եւ կոխուած Լենինկրատի դրամապալատին մէջ: Ակողմին վրայ պատկերուած է գետնուղիի մուտքը եւ Երեւանի կառավարական շէնքը: Արարատ լեռան ֆոնի դիմաց: Բեկողմին վրայ արձանագրուած են մեթրոյի կայարաններու անունները:

On the occasion of the activation of Yerevan's subway, a commemorative medal is released, designed by Ashot Adamian and struck by the mint of Leningrad. On the obverse is displayed the entrance of the subway and Yerevan city hall against the silhouette of Mt. Ararat. On the reverse the names of the subway station are registered. YTN

BEDOUKIAN, Paul Z. Selected Numismatic Studies of Paul Z. Bedoukian. Los Angeles: Armenian Numismatic Society, Special Publication, No. 1, 1981, xxxvi, 570 pp., illust., 72 pls.

Հրատարակութիւնը ժողովածոյ մըն է Զարեհ Պտուկեանի քառասունեօթ աշխատութիւններու, լոյս տեսած Museum Notesի, Հանդէս Ամսօրեայի, Հայաստանի Կոչնակի, Revue des

The publication is a collective volume of the forty-seven essays of Paul Z. Bedoukian published in Museum Notes, Handes Amsorya, Gochnag, Revue des Etudes Ar-



Études Arméniennes, Հայկագեան Հայագիտական Հանդէս, Armeniaca, Near Eastern Iconography, Epigraphy and History, Բազմավէպի, Հայ Դրամագիտական Հանդէսի եւ Սիոնի մէջ: Յօդուածները հետեւեալներն են.- Հազուագիւտ հայ դրամ մը (անգլերէնով), Փոքրագոյն Հայաստանի թագաւորներ Կոստանդին Գ-ի եւ Դ-ի դրամները (անգլերէնով), Կիլիկեան Հայաստանի թագաւոր Հեթում Ա-ի (1226-1270) երկլեզուեան դրամները (անգլերէնով), Հեթում-Քապէլի դրամներու երկու զանձեր (անգլերէնով), Ռուբենեան հարստութեան հայ ոսկեդրամները (անգլերէնով), Հայաստանի Տիգրան Սեծի կեղծ ոսկեդրամները (անգլերէնով), Ալիւմինում թուղթէ նմանահանութիւն դրամագիտական ուսումնասիրութեանց համար (անգլերէնով), Քաղուածք մը հայ դրամագիտական հրատարակութեանց 1925 մինչեւ 1963 (անգլերէնով), Կիլիկեան Հայաստանի իշխանական շրջանի (1080-1198) դրամները (անգլերէնով), Կիլիկեան Հայաստանի Լեւոն Ա թագաւորին եզակի մէկ դրամը եւ անոր պատմական նշանակութիւնը (անգլերէնով), Հայաստանի Արտաշէսեան հարստութեան թագաւորներու դրամներու դասաւորումը (անգլերէնով), Հինգ զանձեր որոնք կը պարունակեն Հայաստանի Արտաշէսեաններու դրամները (անգլերէնով), Կիլիկեան Հայաստանի վերջին թագաւորներու պղինձէ դրամները (անգլերէնով), Քանի մը հայ դրամներ կրկնադրոշմուած արաբերէնով (անգլերէնով), Մրեք ծանօթագրութիւններ հայ դրամներու մասին (անգլերէնով), Հայաստանի Տիգրան Սեծի դրամ մը կոխուած Կոմագենէի մէջ (անգլերէնով), Վերջին Արտաշէսեաններու դրամները (անգլերէնով), Նիջնադարեան հայ դրամներ (անգլերէնով), Հայաստանի Արտաշէսեաններու մի քանի անտիպ դրամները (անգլերէնով), Գրախօսական յ. Ա. Սուլշեդեանի Հայաստանի դրամական զանձերը զրքի մասին (անգլերէնով), Կիլիկեան Հայաստանի Լեւոն Ա-ի երկրորդ համակարգը (անգլերէնով), Հայ ոսկեդրամի մը հետազօտումը (անգլերէնով), Լեւոն Ա-ի օծման դրամներու մեծ զանձ մը (անգլերէնով), Կիլիկեան Հայաստանի Հեթում

méniennes, Haigazian Armenological Review, Armeniaca, Near Eastern Iconography, Epigraphy and History, Bazmavep, Armenian Numismatic Journal, and Sion. The following are the articles: A Rare Armenian Coin; Coinage of Constantine III and IV, Kings of Lesser Armenia; The Bilingual Coins of Hetoum I, (1226-1270) King of Cilician Armenia; Two Hoards of Hetoum-Zabel Trams; Armenian Gold Coins of the Roupenian Dynasty; Gold Forgeries of Tigranes the Great of Armenia; Aluminum Foil Impressions for Numismatic Studies; A Survey of Publications on Armenian Numismatics from 1925-1963; Coins of the Baronial Period of Cilician Armenia (1080-1198); A Unique Billon of Levon I of Cilician Armenia and its Historical Significance; A Classification of the coins of Artaxiad Dynasty of Armenia; Five Hoards Containing Coins of the Artaxiads of Armenia; The Copper Coins of the Later Kings of Cilician Armenia; Some Armenian Coins Overstruck in Arabic; Three Notes on Armenian Coins; A Coin of Tigranes the Great of Armenia, Struck in Commagene; Coinage of the Later Artaxiads; Medieval Armenian Coins; Some Unpublished Coins of the Artaxiads of Armenia; Book Review on The Coin Hoards of Armenia, by Kh. A. Mousheghian; The Double Tram Series of Levon I of Cilician Armenia; In Search of an Armenian Gold Coin; A Large Hoard of Coronation Trams of Levon I; A Hoard of Bilingual Trams of Hetoum I of Cilician Armenia; The Coinage of Gosdantin I (1298-1299) of Cilician Armenia (in Armenian); The Identity of Coins of Cilician Armenia known as "Bissancios Stauratos" (in Armenian); The Gold Coins of the Armenian Kings of Cilician Armenia (in Armenian); The Origin



Ա-ի երկվեզուեան դրամներու գանձ մը (անգլերէնով), Կիլիկիոյ թագաւոր Կոստանդին Ա-ի (1298-1299) դրամները, Խէ Ի՞նչ էին "Bissancois Stauratos" կոչուած Կիլիկիոյ հայկական դրամները, Կիլիկիոյ հայ թագաւորներու ոսկեդրամները, Լեւոն Ա թագաւորին դրամներուն պատկերատիպին (Design) ծագումը, Լեւոն ԱՅի թէ Լեւոն Բ-ի դրամներ, Գեղամ Գալայճեանի արժէքաւոր նուէրը Հայաստանի պետական թանգարանին, Կիլիկեան Հայաստանի վաճառականութիւնը, Դրամահատութիւնը Կիլիկեան Հայաստանի մէջ, Սմբատ թագաւորի դրամագիւտը, Խուբենեան իշխաններու դրամները, Լեւոն Ա թագաւորին եզակի մէկ դրամը եւ անոր պատմական նշանակութիւնը, Հայաստանի Արտաշէսեան հարստութեան թագաւորներու դրամներու դասաւորումը, Արտաշէսեան դրամներ, Կիլիկեան Հայաստանի վերջին թագաւորներու պղինձէ դրամները, Արտաշէսեան վերջին թագաւորներու պատմութիւնը հիմնուած անոնց նորագիւտ դրամներու ուսումնասիրութեան վրայ, հայ դրամագիտութեան մուկ էջերը, Կիլիկիոյ Կոստանդին Գ-Լեւոն Բոնակալ-Կոստանդին Դ-ի կարեւոր դրամագիւտ մը, Գրախօսական Խ. Ա. Սուլշեղեանի Հայաստանի դրամական գանձերը գրքի մասին, Օշին թագաւորին օծման արծաթներու դրամագիւտ մը, Հայ ոսկեդրամի մը հետազօտումը, Հոլանտա կոխուած 18րդ դարու հայ մետալները, Սմբատ թագաւորի երկու անտիպ դրամները, Հայկական դրամներու հաւաքածոն թանգարանէն ներս [նրուսաղէմի Հայոց Պատրիարքութեան]: Հեղինակի վաղագոյն յոդուածը լոյս տեսած է Museum Notesի մէջ 1952 թ., ուր Կորիկէ Կիւրապաղատի պղինձէ մի դրամը քննարկուած է: Իր վերջին յօդուածը լոյս տեսած է Սիոնի մէջ, 1979-էն մինչեւ 1980 թթ., ուր մանրամասն հաշիւը տրուած է 400 կտոր Կիլիկեան Հայաստանի դրամներէ բաղկացած հաւաքածոյի մը գոր հեղինակը նուիրած է 1977 թ. նրուսաղէմի Հայոց Պատրիարքարանի թանգարանին:

of Designs of the Coins of Levon I (in Armenian); Coins of Levon I or Levon II? (in Armenian); Kegham Kalaijian's Valuable Gift to the State Museum of Armenian History (in Armenian); Trade and Commerce of Cilician Armenia (in Armenian); The Minting Technique in Cilician Armenia (in Armenian); A Coin Hoard of King Smpad (in Armenian); The Coins of Roupelian Barons (in Armenian); A Unique Billon of King Levon I and Its Historical Significance (in Armenian); The Classification of the Coins of the Artaciad Dynasty of Armenia (in Armenian); Ataxiad Coins (in Armenian); The Copper Coins of the Later Kings of Cilician Armenia (in Armenian); The History of the Later Kings of the Artaxiad Dynasty of Armenia Based on the Study of Newly Found Coins (in Armenian); Some Obscure Pages of Armenian Numismatics (in Armenian); An Important Hoard of Gosdantin III, Levon the Usurper, and Gosdantin IV of Cilician Armenia (in Armenian); Book Review on The Coin Hoards of Armenia, by Kh. A. Musheghian (in Armenian); A Hoard of Coronation Trams of King Oshin (in Armenian); In Search of Armenian Gold Coins (in Armenian); Eighteenth Century Armenian Medals Struck in Holland (in Armenian); Two unpublished Coins of King Smpad (in Armenian); A New Collection of Coins Donated to the Museum [of the Armenian Patriarchate in Jerusalem] (in Armenian). The earliest article of the author appeared in Museum Notes in 1952, where a copper coin of Kiurke Curopalatus is discussed. The latest article was published in Sion from 1979 through 1980, where a detailed account of a fine collection of 400 Cilician Armenian coins donated by the author in 1977 to the museum of the Armenian Patriarchate in Jerusalem is given.

YTN



HADZIOTIS, Costas. Small Lot of Ottoman Stamp Tax Pieces Under Study, by Costas Hadziotis. World Coin News, Vol. VIII (24 February 1981), No. 8, pp. 16, 18, 26-27, illus.

Նկարագրուած է Օսմանեան կայսրութեան մաքսային դրոշմաթուղթերու փոքր ժողովածոյ մը: Հնդինակը նշմարած է կտորները հաւաքողին աւրոմին մէջ, կազմուած իննսուն տարիներ առաջ: Տոմսակները տպուած են հայերէնով, ֆրանսերէնով, յունարէնով եւ թրքերէնով (արաբատառ): Անոնք թուագրուած չեն, սակայն հնդինակը կը նշէ թէ գործածուած են Օսմանեան կայսրութեան տնտեսական տազնապէս ետք, 1881 թ.: Ընծայուած են հետեւեալ մաքսային տոմսակները. - Զէչէ, 30 փարա. Կէօզթէրէ, ա եւ բ տեսակներ, 20 փարա. Քաիշ Տաղ, 20 փարա. շուկայի տուրք, "6". Թաղապետական տուրք, 60 փարա. շուկայի տուրք, "10". գնումի տուրք, զոյգ մահիկով. գնումի տուրք, մէկ մահիկով. Քանլը Քավաք, 30 փարա. Չամլըճա, 20 փարա. շուկայի տուրք, 60 փարա. Քաշաք բուլուլ, 40 փարա:

A small lot of Ottoman stamp tax pieces are described. The author has observed the notes in the album assembled by the original collector some ninety years ago. The notes are printed in Armenian, French, Greek, and Turkish (in Arabic script). The notes do not bear dates, but the author indicates that they were used after the economic crisis of the Ottoman Empire in 1881. The following notes are presented: Ketcha, 30 paras; Kiostepe, type A and B, 20 paras. Kaich Dagh, 20 paras; market tax, "6;" municipal tax, 60 paras; market tax, "10;" purchasing tax, double crescent; purchasing tax, single crescent; Kanli kavak, 30 paras, Tchamli-dja, 20 paras, market tax, 60 paras; and Katchak poulou, 40 paras. YTN

KARAPETIAN, M. E. Antik ev mijnadarian dramneri zhoghovatsu Kikikiayits' u Siriayits' /A Collection of Ancient and Medieval Coins from Cilicia and Syria/ - Անտիկ եւ միջնադարյան դրամների ժողովածու Կիլիկիայից ու Սիրիայից, գրեցին՝ Մ. Ե. Կարապետյան, չ. Կ. Սարգսյան. Haykakan SSH-um 1979-1980 t't'. dashtayin hnagitakan ashkhadank'neri ardyunk'nerin nvirvats zekuts'umneri t'ezisner. Yerevan: Academy of Sciences of Armenian SSR, Institute of Archaeology and Ethnography, 1981, pp. 34-35. In Armenian.

Հայաստանի պատմութեան պետական թանգարանին նուիրուած է Գրիգոր Մազլումեանի դրամագիտական ժողովածոն: Քանակապէս՝ այն ընդգրած է 800 ոսկեայ, արծաթեայ, պղնձեայ դրամներ եւ մի հայատառ կինք մատանի: Դրամները վերագրուած են հռոմէացիներուն (կայսերական շրջան), Արտաշէսեաններուն (Տիգրան Բ), Կորիկէին, Կիլիկիոյ հայ թագաւորներուն (Լեւոն Ա, Հեթում-Զապէլ, Լեւոն Բ, Հեթում Բ, Սմբատ, Կոստանդին Ա, Լեւոն Գ, Օշին, Լեւոն Դ, Կի, Կոստանդին Գ, Լեւոն Բոնակալ, Կոստանդին Դ, Լեւոն Ե) եւ նիշագետքի նախ արմէսներուն: Կնիք մատանին շինուած է ԺԳ կամ ԺԴ դդ.: ԵԵՆ

The numismatic collection of Grigor Mazlumian has been carried as a present to the State Museum of Armenian History. Quantitatively, it was formed of 800 gold, silver, copper coins and also one signet ring with Armenian inscription. The coins are attributed to the Romans (Imperial period), the Artaxiads (Tigranes II), Kiurke, the kings of Cilician Armenia (Levon I, Hetoum-Zabel, Levon II, Hetoum II, Oshin, Levon IV, Guy, Gosdantin III, Levon the Usurper, Gosdantin IV, Levon V), and the Shāh Armāns of Mesopotamia. The signet ring was made during the thirteenth or fourteenth century.